

TUOMITSEMISESTA

TM Markus Paavola

“Koira on minua parempi, sillä se rakastaa, mutta ei tuomitse.” (Abba Ksantias)

Tapahtui, että eräs Skiitan veljistä lankesi. Asian johdosta päätettiin pitää kokous ja paikalle lähetettiin haettavaksi myös abba Moosesta. Tämä ei kuitenkaan halunnut tulla. Silloin pappi vaati häntä tulemaan, ja niin hänen oli lähdeävä. Selkäänsä hän otti reikäisen korin, jonka oli ensin täyttänyt hiekalla. Vastaantulijat ihmettelivät ja kyselivät: “Mitä tämä on, isä?” Vanhus vastasi heille: “Syntini virtaavat takanani, vaikka en näekään niitä, mutta tänään olen tullut tuomitsemaan toisen syntejä.” Tämän kuultuaan veljet ymmärsivät mielettömyytensä ja antoivat langenneelle veljelleen anteeksi.

Tämä tapahtuma on pyhän Mooses Etiopialaisen elämäkerrasta. Varhaisia askeetti-isiä käsittelevä kirjallisuus tuntee monia muitakin opetuksia ja kertomuksia, joissa varoitetaan lähimmäisen tuomitsemisesta. Edellisen kertomuksen keskeinen sanoma on, että meidän ei tule tuomita lähimmäistämme, koska olemme itse yhtä lailla syntisiä, “sillä ei yksikään elävä ole vanhurskas sinun edessäsi” (Ps. 143:2). Myös me olemme syntisiä ja heikkoja. Myös me olemme taipuvaisia kaikkeen pahaan. Kukin meistä kamppailee omien himojemme kanssa ja samatkin himot voivat eri ihmisissä saada aikaan erilaisia synnin oireiluja.

Se, mihin pahaan kukin lankeaa, riippuu monista seikoista. Kullakin meistä on erilainen lähtökohta elämäämme. Vanhempamme, lapsuustoverimme, ystävämme ja vihamiehemme, samoin kuin koko muu elinympäristömme, mukaan lukien perinnölliset tekijät, vaikuttavat arvaamattoman voimakkaasti meidän sisimpäämme. Tätä selventääkseen Abba Dorotheos Gazalainen kertoi tapauksen kahdesta orjatyöstä, joista toisen osti hurskas neitsyt kasvattaakseen hänet hurskaudessa ja jumalanpelossa, mutta toisen osti portto. Kuinka me enää voimme mitata heitä samalla vaa’alla? Inhimillinen ymmärryksemme ei yksinkertaisesti ole siihen riittävä.

Seuraava tapaus on abba Isaak Thebalaisen elämästä: Kerran autiomaassa elävä abba Isaak meni käymään luostarissa, jossa näki langenneen veljen. Niinpä abba Isaak tuomitsi tämän. Kun vanhus palasi keljalleen, oven edessä seisojien Herran enkeli ja kieltäytyi laskemasta häntä sisään. Vanhus ihmetteli ja kysyi syytä enkelin käytökselle. Tämä vastasi: “Jumala lähetti minut luoksesi sanoen: ‘Kysy häneltä minne hän haluaa minun panevan sen langenneen veljen, jonka hän tuomitsi, taivaaseen vai helvettiin.’” Heti vanhus ymmärsi oman erehdyksensä ja katui sanoen: “Tein synnin. Anna minulle anteeksi.” Enkeli vastasi: “Nouse! Jumala on antanut sinulle anteeksi. Varo kuitenkin, ettet enää tuomitse ennen kuin Jumala tuomitsee.”

Tämä kertomus korostaa sitä, että vain Jumalalla on oikeus tuomita, koska vain Hän tuntee kunkin ihmisen sydämen. Apostoli Paavali kirjoittaa: “Älkää sentähden lausuko mitään tuomiota, ennenkuin aika on, ennenkuin Herra tulee, joka myös on saattava valoon pimeyden kätököt ja tuova ilmi sydänten aivoitukset” (1. Kor. 4:5). Me ihmiset emme voi ymmärtää Jumalan tuomioita. Yksin Jumala ymmärtää kaiken ja kykenee siksi tuomitsemaan.

Vanhus Paisios, omalla ajallamme elänyt askeetti-isä, on sanonut: “Toisinaan sata demonia saattaa hyökätä lähimmäisemme kimppuun, mutta urheasti tämä saa ne torjutuksi. Kuitenkin on aikoja, jolloin Jumala sallii hänen langeta. Silloin, luonnoltaan nöyränä, tämä halveksii itseään ja sanoo: ‘En saa itseäni milloinkaan oikaistuksi vaan kuolen synnissä.’ Hänen lankeemuksestaan saa alkunsa hänen nöyryytensä, jonka johdosta hän vastaanottaa yltäkylläisesti Jumalan armoa. Me näemme kuitenkin vain hänen lankeemuksensa, moitimme häntä ja sen

vuoksi saamme päällemme moitteen. Tämän seurauksena me ajamme Jumalan armon luotamme.”

Me näemme kyllä veljemme lankeemuksen, mutta näemmekö ne kyyneleet, joita hän sen vuoksi vuodattaa? Lankeemus on usein helppo nähdä, mutta katumus on mysteeri, jonka tuntee ainoastaan Jumala, katuva ja tämän rippi-isä. Tuomitsemisen sijaan meidän tulisi tukea langennutta veljeämme, että hän saisi voimaa ja rohkeutta jälleen nousta.

Abba Bessarionista kerrotaan seuraavaa: Muuan veli teki syntiä, ja pappi erotti hänet Kirkosta. Silloin abba Bessarion lähti erotetun mukaan sanoen: “Minäkin olen syntinen.” Kertomuksen pappi unohti Kristuksen opetuksen siitä, etteivät terveet tarvitse parantajaa vaan sairaat. Kirkko onkin nimenomaan sairaala, jossa meitä parannetaan sielun sairauksista, himoista, jotka ilmenevät synnintekoina. Pappi oli kuin lääkäri, joka karkotti luotaan sairaan, jotta ei tarvitsisi koskea hänen märkiviin ja haiseviin haavoihinsa. Kaikeksi onneksi abba Bessarion tunsi myötätuntoa langennutta kohtaan ja kulkiessaan yhdessä tämän kanssa hän varmaankin sai tämän palaamaan Kirkon yhteyteen.

Meidän tulisi kohdella toisiamme kuin omia jäseniämme. Abba Dorotheos sanookin: “Jos jollakulla on kädessä, jalassa tai jossain muualla haava, inhoaako hän sen takia itseään? Hakkaako hän jäsenensä poikki, vaikka se märkisikin? Eikö hän päinvastoin ryhdy pesemään ja puhdistamaan sitä, laastaroi ja sido sitä, voitele sitä pyhällä öljyllä, rukoile ja pyydä esirukouksia pyhiltä, niin kuin abba Zosimas sanoo? Niin, ei hän jätä tuota ruumiinjäsentään oman onnensa nojaan eikä inhoa sitä eikä edes sen löyhkää, vaan yrittää kaikkensa, että se paranisi.”

Näin meidänkin tulee tehdä. Meidän on osallistuttava toistemme murheisiin ja annettava heille tukemme, sillä mehän todellakin “olemme toinen toisemme jäseniä”, kuten apostoli Paavali opettaa (Ef. 4:25).

Abba Ammonaksen elämästä kerrotaan seuraavanlainen tapaus: Kerran muuan nainen meni erään huonomaineisen veljen keljaan. Muut veljet saivat sen tietää ja joutuivat siitä kuohuksiin. He pyysivät, että abba Ammonas, joka oli tuolloin piispa, tulisi heidän mukaansa veljen keljalle. Keljallaan veli ehti kuitenkin piilottaa naisen suureen ruukkuun. Abba Ammonas huomasi tämän, mutta ei paljastanut naista, vaan päinvastoin hän istuutui ruukun päälle ja käski muiden veljien tutkia keljan. Kun veljet eivät naista löytäneet, nuhteli abba Ammonas heitä ja lähetti pois. Sitten hän otti veljeä kädestä ja sanoi: “Tarkkaa itseäsi, veli.” Sen jälkeen hän lähti pois.

Näin abba Ammonas teki kaksi tärkeää asiaa. Ensinnäkin muut veljet eivät enää yhtä herkästi olleet valmiit ajattelemaan pahaa lähimmäisestään. Toiseksi hän sai oikaistuksi myös huonomaineista veljeä, joka vanhuksen hyvyden ja myötätunnon vuoksi sai piston sydämeensä. Kovin usein me löydämme itsestämme yhtä lailla langenneen veljen kuin hänen parhaajansa, mutta kovin harvoin, jos milloinkaan, me löydämme itsestämme abba Ammonasta.

Isien mukaan tuomitseminen on pahin mahdollinen synti, johon ihminen voi langeta. Kuitenkin me lankeamme siihen lähimmäisemme paljon vähäpätöisempien hairahdusten vuoksi. Pahinta ei kuitenkaan ole lähimmäisen tuomitseminen yksittäisestä hairahduksesta.

Abba Dorotheos kirjoittaa: “Tuomitseminen on sitä, että nimitetään jotakuta valehtelijaksi, pikavihaiseksi tai huorintekijäksi. Kun toinen näin leimataan, silloinhan lausutaan tuomio koko hänen sisäisestä tilastaan, arvostelu koko hänen elämästään.” Näin me löydämme itsemme samasta tilanteesta kuin yllä mainittu abba Isaak. Olemme valmiit, ilman että sitä edes tajuaissimme, tuomitsemaan lähimmäisemme ikuisen kadotukseen.

Tähän liittyy meidän sitä ehkä tiedostamattamme vielä ajatus, ettei lähimmäisemme edes Jumalan avulla kykene muuttumaan paremmaksi. Tämä taas on mitä julkeinta jumalanpilkkaa, sillä vaikka parantuminen synnistä on ihmiselle aina mahdotonta, Jumalalle kaikki on mahdollista, kuten Kristus meitä opettaa.

Silti me tuomitsemme lähimmäisemme monin eri tavoin. Teemme sitä niin sanoin, teoin kuin ajatuksinkin. Jopa yksin tunteidemme tasolla me tuomitsemme hänet. Tämä tunteiden tasolla tapahtuva tuomitseminen on ehkä kaikkein vaikeimmin voitettavissa oleva tuomitsemisen muoto. Sitä on kuitenkin mahdotonta voittaa, ellemmme ensin lakkaa tuomitsemasta lähimmäistämme sanoin ja teoin. Ennen kaikkea me emme voi voittaa tuomitsemisen syntiä itsessämme, ellemmme saa sydämeemme todellista rakkautta. Tuomitsemisella me sitä vastoin karkotamme luotamme Jumalan, joka on rakkaus.

Apostoli Jaakob, Herran veli, kirjoittaa: “Joka veljeään panettelee tai veljensä tuomitsee, se panettelee lakia ja tuomitsee lain; mutta jos sinä tuomitset lain, niin et ole lain noudattaja, vaan sen tuomari. Yksi on lainsäätävä ja tuomari, hän, joka voi pelastaa ja hukuttaa; mutta kuka olet sinä, joka tuomitset lähimmäisesi?” (Jaak. 4:11–12)

Pyhä Maksimos Tunnustaja selittää näitä apostoli Jaakobin sanoja seuraavasti: “Kristuksen laki on rakkaus. Näin siis panettelija hylkää Kristuksen rakkauden ja langettaa itselleen kuolemantuomion.”

Jos meissä olisi rakkautta ja myötätuntoa, emme pitäisi lukua lähimmäisemme hairahduksista. “Rakkaus peittää syntien paljouden”, sanoo apostoli Pietari (1. Piet. 4:8). Koska meidän tulee rakastaa lähimmäistämme niin kuin itseämme, on suorastaan käsittämätöntä, että me saatamme niin helposti tuomita hänet.

Kun näemme lähimmäisemme lankeemuksen tai jopa huonon elämäntavan, on suotavaakin olla antamatta sille hyväksyntää. Syntiä ei saa milloinkaan hyväksyä, mutta veljeään ei tule silti tuomita. Se, ettemme hyväksy syntiä veljemme elämässä, vaan päinvastoin toivomme ja rukoilemme hänelle parannusta, osoittaa, että meissä on rakkautta, joka “peittää syntien paljouden”. Todellinen tuomitsemisen synti saa alkunsa, jos me alamme sydämessämme halveksia toista ihmistä.

Miksi me sitten olemme niin alttiita tuomitsemaan muita? Ainakin kaksi jo esille nousutta syytä on helppo sanoa. Ensiksikin me olemme huolimattomia tarkkaamaan omia hairahduksiamme. Jos meillä olisi todellinen synnintunto, kuten abba Mooseksella, kuinka me enää voisimme tuomita ketään. Meidän onkin tutkittava itseämme tutun evankeliumikertomuksen valossa. Olemmeko suhteessamme Jumalaan ja lähimmäiseen kuin fariseus vai niin kuin publikaani?

Toiseksi me olemme niin kovin etäänntyneitä rakkauden Jumalasta. Olemmeko kuin tuhlaajapojan veli, joka tuomitsi isänsä veljelleen osoittaman rakkauden? Jos me jatkuvasti muistaisimme Jumalaa, me emme voisi edes ajatella mitään, mikä ei olisi sopusoinnussa jumalallisen rakkauden kanssa. Silloin työntäisimme heti syrjään sielunvihollisen meille tarjoaman tuomitsevan ajatuksen. Hyvä ja rakastava sydän vaalii vain hyviä ajatuksia, mutta sydän, joka on täynnä paha, myös ajattelee paha.

Meidän on siis puhdistettava maljamme sisäpuolelta. Vaikka olisimme ulkoisesti hyviä ja arvostettuja ihmisiä, mutta sydäntämme hallitsevat pahat ajatukset, ei meissä voi olla todellista rakkautta.

Abba Ammonas opettaa: “Rakkaus ei ole vihamielisessä suhteessa kehenkään, se ei panettele ketään, se ei tuomitse ketään, se ei inhoa ketään, sen enempää uskovaa kuin epäuskoistakaan, ei muukalaista, haureellista tai rietasta. Päinvastoin se rakastaa enemmän syntisiä, heikkoja ja välinpitämättömiä, ja heidän vuokseen se näkee vaivaa, suree ja vuodattaa kyyneleitä. Se tuntee enemmän myötätuntoa jumalattomia ja syntisiä kohtaan kuin hyviä, seuraten näin Kristusta, joka kutsui syntisiä lähelleen, syöden ja juoden heidän kanssaan. Tämän vuoksi, kun Hän halusi näyttää meille mikä on todellinen rakkaus, Hän opetti sanoen: ‘Olkaa armahtavaiset, niinkuin teidän Isänne on armahtavainen (Luuk. 6:36)’, ja kuten Hän lähettää sateen niin hurskaille kuin jumalattomille ja antaa auringon nousta sekä hyvälle että pahoille, samoin se, joka todella rakastaa, rakastaa jokaista ja tuntee myötätuntoa ja rukoilee kaikkien puolesta.”

Vanhus Paisios on sanonut, että “monet syntiset pelastuvat vain ja ainoastaan siksi, etteivät he tuominneet muita.” Tähän hän lisäsi vielä sen, että näillä pelastuneilla oli myös tietoisuus omasta syntisyydestään. Näin suuriarvoista on voittaa tuomitsemisen synti omassa itsessämme. Jos vain kadumme omia lankeemuksiamme ja annamme lähimmäisemme katua omiaan, me emme ole kaukana Jumalan Valtakunnasta. Jos taistelemme omia himojamme ja synnintekojamme vastaan, sekä mahdollisuuksiemme mukaan autamme ja kannustamme veljiämme toteuttamaan samaa omassa elämässään, olemme totisesti Jumalan työtovereita maailmassa.

Oinon neon 1999